
Lietuvos mokslas ir studijos 1989-2019

**Reformas ir Antireformas. Niekinimai, Ujimai, Žlugdymai,
Korupcija, Demagogijas, Jungimai, Naikinimai**

**Kovos už Demokratiją ir Išlikimą. Pastangos Kurti,
Bendradarbiauti, Atsinaujinti ir Atsijauninti**

Kova pralaimėta...

Atgimimo Viltys ir Galimybės

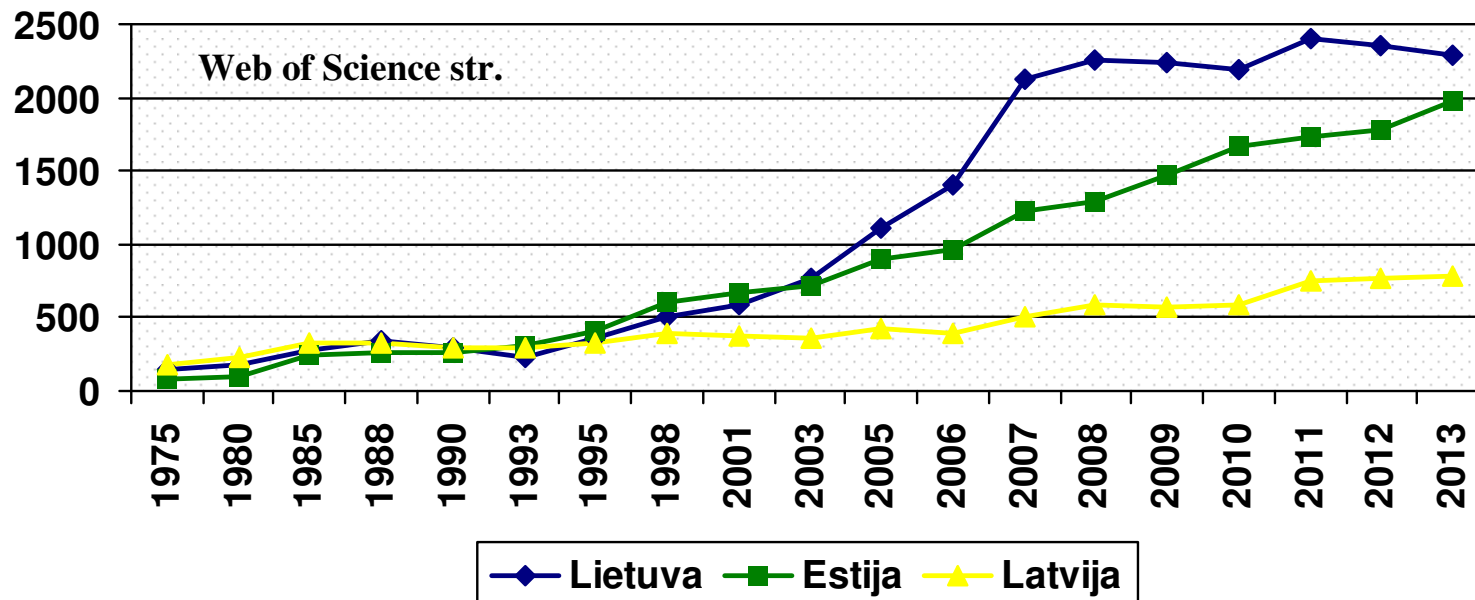
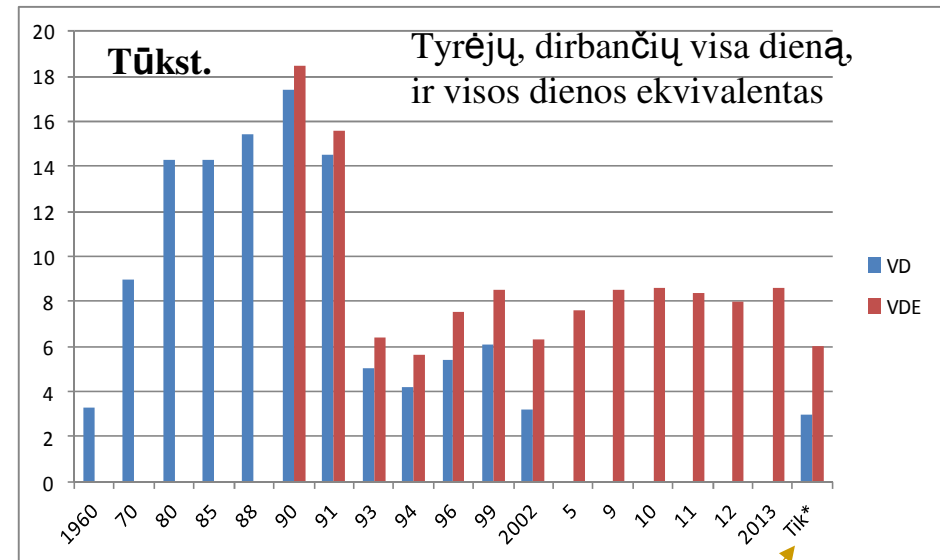
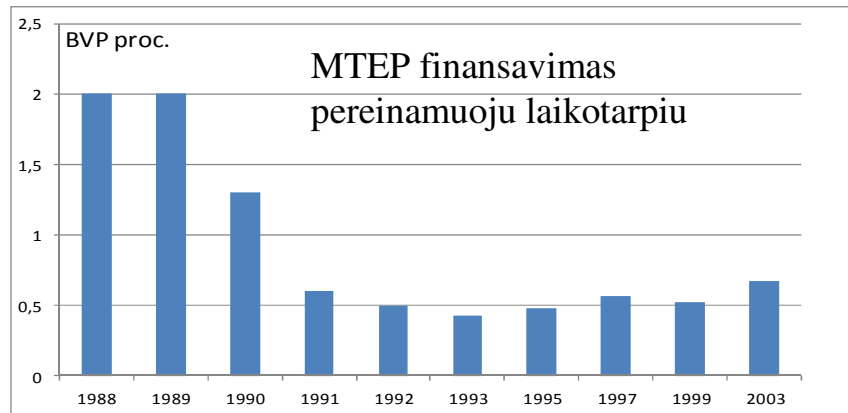
Bronius Kaulakys

Vilniaus universitetas

Teorinės fizikos ir astronomijos institutas

Šiek tiek istorijos

Tikras, nepagražintas skaičius

Šiek tiek istorijos

Mokslo ir studijų sistemos reformos ir veiklos pagrindu tapo **1991 m. vasario 12 d. Aukščiausiosios tarybos (Atkuriamojo seimo) priimtas novatoriškas Mokslo ir studijų įstatymas, kuris be pakeitimų galiojo iki 2002 m.**

Jo pagrindu iš paveldėtos sovietinės Lietuvos mažai tarpusavyje susietų aukštųjų mokyklų, Lietuvos mokslų akademijos (LMA) ir kitų institucijų buvo sukurta vieninga mokslo ir studijų sistema, susidedanti iš universitetinių aukštųjų mokyklų, mokslo institutų, **Lietuvos mokslo tarybos (LMT) – savarankiškai veikiančios mokslo ir studijų savivaldos institucijos, Seimo ir Vyriausybės mokslinio eksperto mokslo ir studijų organizavimo bei finansavimo klausimais, LMA, Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo (LVMSF), mokslo įstaigų, mokslininkų organizacijų, atskirų mokslininkų ir jų grupių. Ypač buvo deklaruojama ir siekiama mokslo ir studijų integracija.**

Šiek tiek istorijos

Netiesa, kad buvo prikurta daugybė universitetų.

Jau prieš atkuriant Nepriklausomybę veikė:

12 universitetinių aukštųjų mokyklų, nors dalis sovietine tvarka vadinosi akademijomis arba institutais.

Buvo 17 LMA, apie 30 sąjunginio pavaldumo ar žinybinių, 32 verslo ir 10 aukštųjų mokyklų institutų. Daugelis iš institutų buvo gana dideli, su bandomosiomis gamyklomis, konstruktorių biurais.

1990 m. buvo įkurta Lietuvos policijos akademija, 1997 m. tapusi Lietuvos teisės akademija – vėliau Mykolo Riomerio universitetu, 1991 m. Klaipėdoje veikusių kitų aukštųjų mokyklų fakultetų pagrindu buvo įkurtas Klaipėdos universitetas, 1994 m. buvo įsteigta Lietuvos karo akademija.

**Iki 2002 m. buvo 15 universitetinių aukštųjų mokyklų,
29 valstybės mokslo institutai ir 19 mokslo įstaigų.**

Finansavimo istorija

Iki 2001 m., finansavimas mokslui ir studijoms (universitetams, mokslo institutams ir kitiems su mokslu ir studijomis susijusiems poreikiams) **buvo skiriamas viena eilute.**

Po svarstymų, dalyvaujant mokslininkų organizacijoms, visų pirma LMT, Rektorių ir Direktorių konferencijoms, **buvo skaidriai paskirstomas atskiroms institucijoms.**

Buvo rūpinimasi adekvačiu finansavimu, siunčiami raštai į Seimą ir Vyriausybę, deramasi su Finansų ministerija, dalyvaujama Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros (ŠMKK) posėdžiuose,

veikė aktyvi pilietinė mokslo bendruomenė.

Finansavimo istorija

Mokslui ir studijoms buvo skiriama per **1 proc. BVP,**
tarp 6 ir 7,5 proc. Valstybės biudžeto.

Apie 73-78 proc. mokslo ir studijų biudžeto asignavimų buvo skiriama aukštosioms universitetinėms mokykloms,

14-18 proc. mokslo institutams ir

6-13 proc. bendrosioms mokslo ir studijų reikmėms.

Pažymėtina, kad šių 6-13 procentų asignavimų užtekdavo LMT, LMA, LMA bibliotekai, Mokslo ir studijų fondui, Mokslo premijoms, stipendijoms nusipelnusiems ir jauniešiams mokslininkams, Valstybinėms mokslo programoms, mokslo žurnalų prenumeratai ir leidybai, LITNET`ui bei kitoms bendrosioms reikmėms.

Pasinaudojus 1999-2000 metų Rusijos krizės sukeltos įtakos Lietuvos ekonomikai pretekstu, planuojant 2000-ųjų metų valstybės biudžetą mokslo ir studijų

finansavimas buvo sumažintas 120 mln. Lt, iki 0,9 proc. BVP.

2000 m. buvo priimtas Aukštojo mokslo įstatymas, o 2002 m. – nauja Mokslo ir studijų įstatymo redakcija. Nuo tada veikė

15 valstybinių universitetinių mokyklų, 17 valstybės mokslo institutų, 18 universitetų mokslo institutų ir 8 valstybinės mokslo įstaigos.

Šiuo metu yra likę 11 valstybinių universitetinių aukštųjų mokyklų ir 13 valstybės mokslo institutų.

Mokslo institucijų skaičius sumažėjo 2,5 karto, universitetų studentų yra 1,5 karto daugiau negu 1995 m., tačiau tik 43 tūkst. (mažiau negu bet kada nuo 1970 metų) jų studijas finansuoja valstybė,

34 tūkst. studijuoja savo lėšomis.

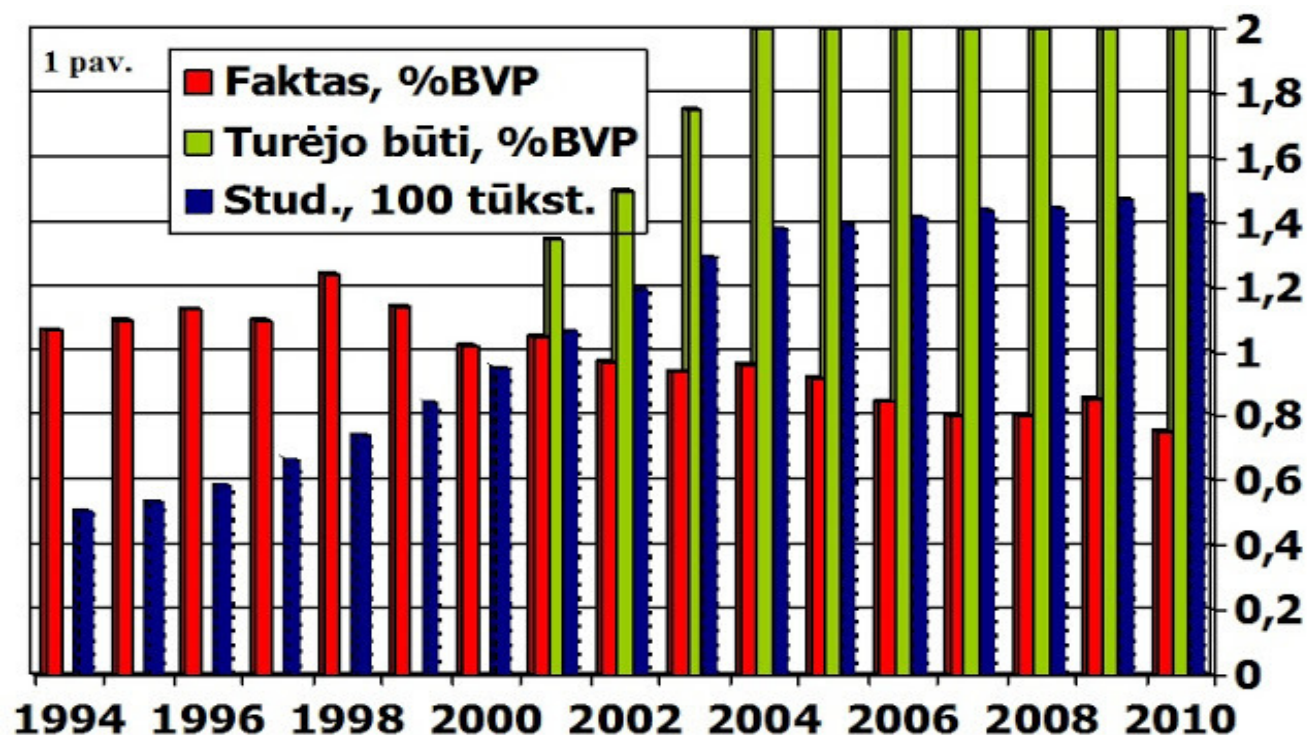
2000 m. gruodžio 7 d. Seimas priėmė Mokslo ir švietimo ilgalaikio finansavimo įstatymą Nr. IX-71 (Žin. 2000, Nr. 110-3516).

Šio įstatymo projektą 1999 m. balandžio 15 d. pasiūlė Socialdemokratų frakcija. Už šį įstatymą balsavo 44 socialdemokratai, 31 liberalas ir kiti Seimo nariai.

Nepalaikė Tėvynės sąjunga.

Numatyta ne mažiau 2% BVP mokslui ir studijoms nuo 2004 m.

Jo niekas nebandė įgyvendinti:

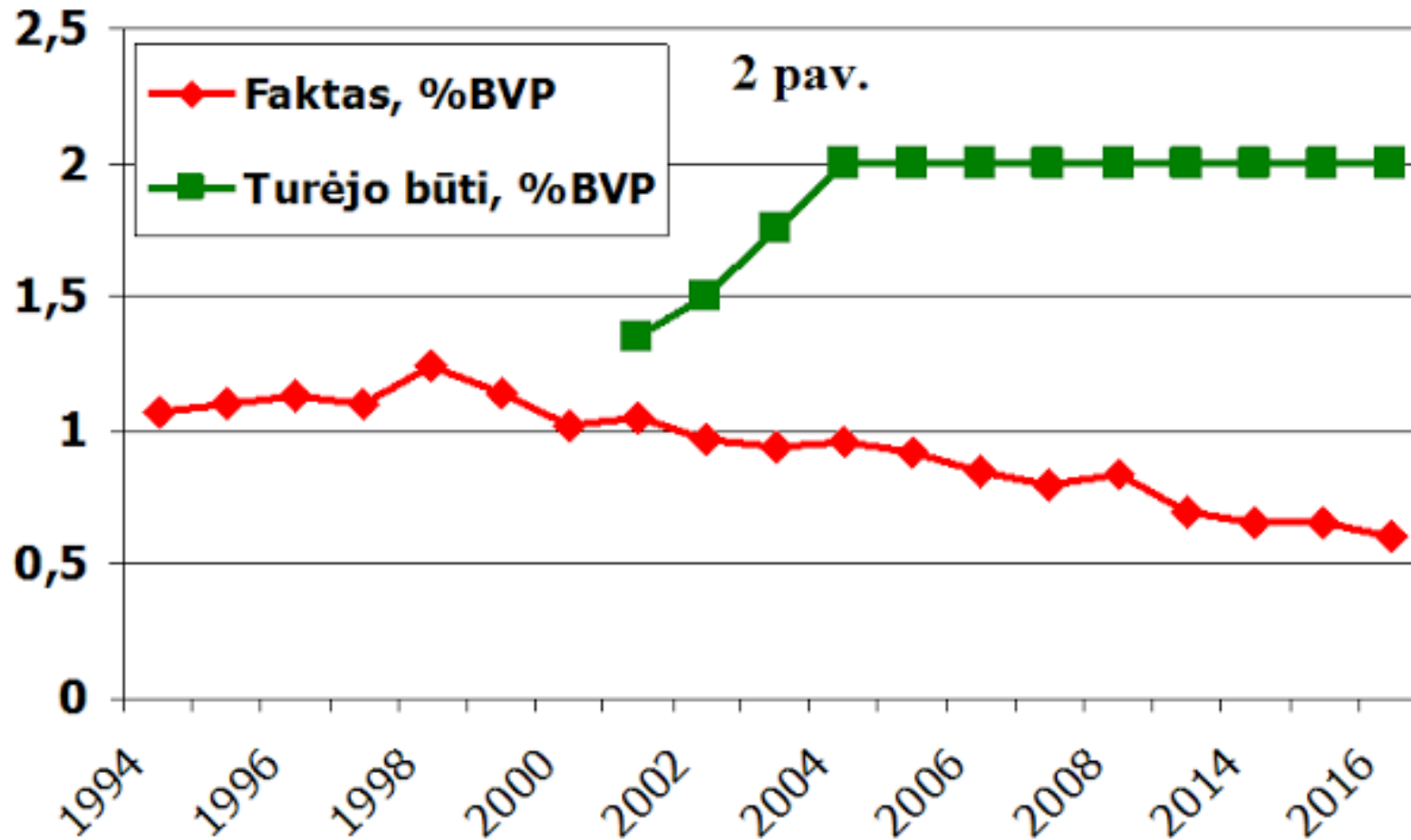

2002 m. A. Brazausko vyriausybės Finansų ministrė D. Grybauskaitė suorganizavo kreipimąsi į KT ir Įstatymas buvo pripažintas prieštaraujančiu konstitucijai.

Nereiškia, kad nebūtina tiek skirti mokslui ir studijoms

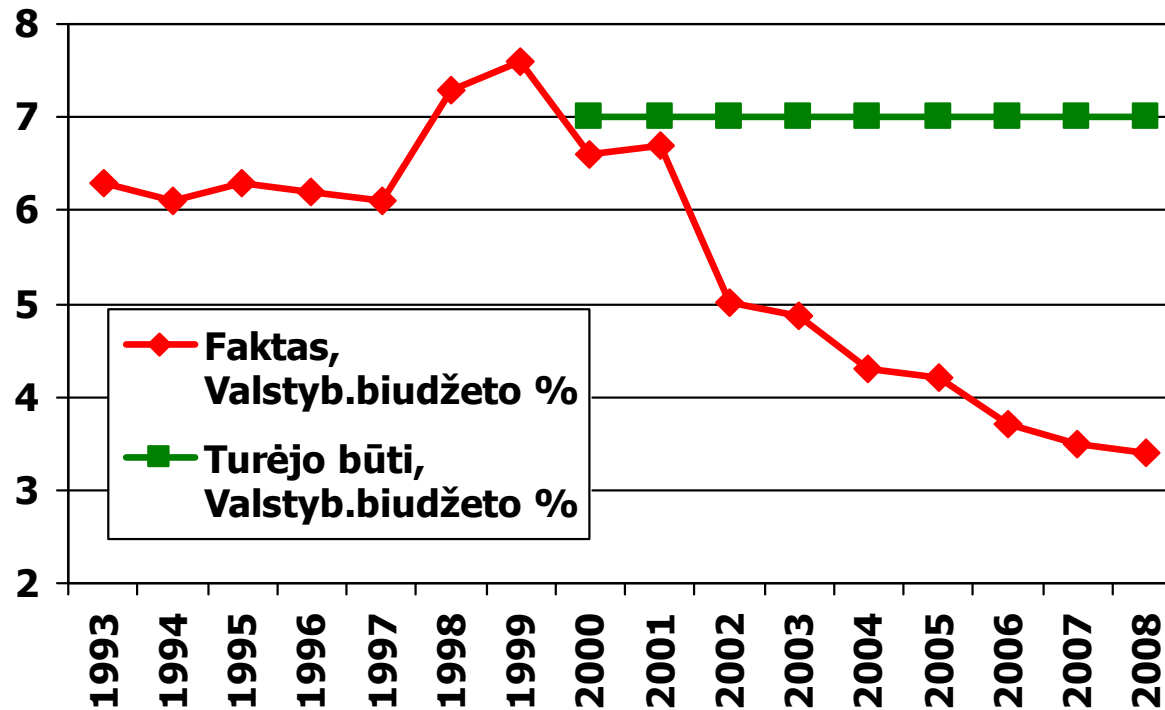

Mokslo ir studijų biudžetinis finansavimas

Pasinaudojus 1999-2000 metų Rusijos krizės pretekstu, planuojant 2000-jų metų biudžetą A. Kubiliaus vyriausybė mokslo ir studijų finansavimą sumažino 120 mln. Lt, iki 0,9 proc. BVP.

Mokslo ir studijų finansavimas, Valstybės biudžeto procentais

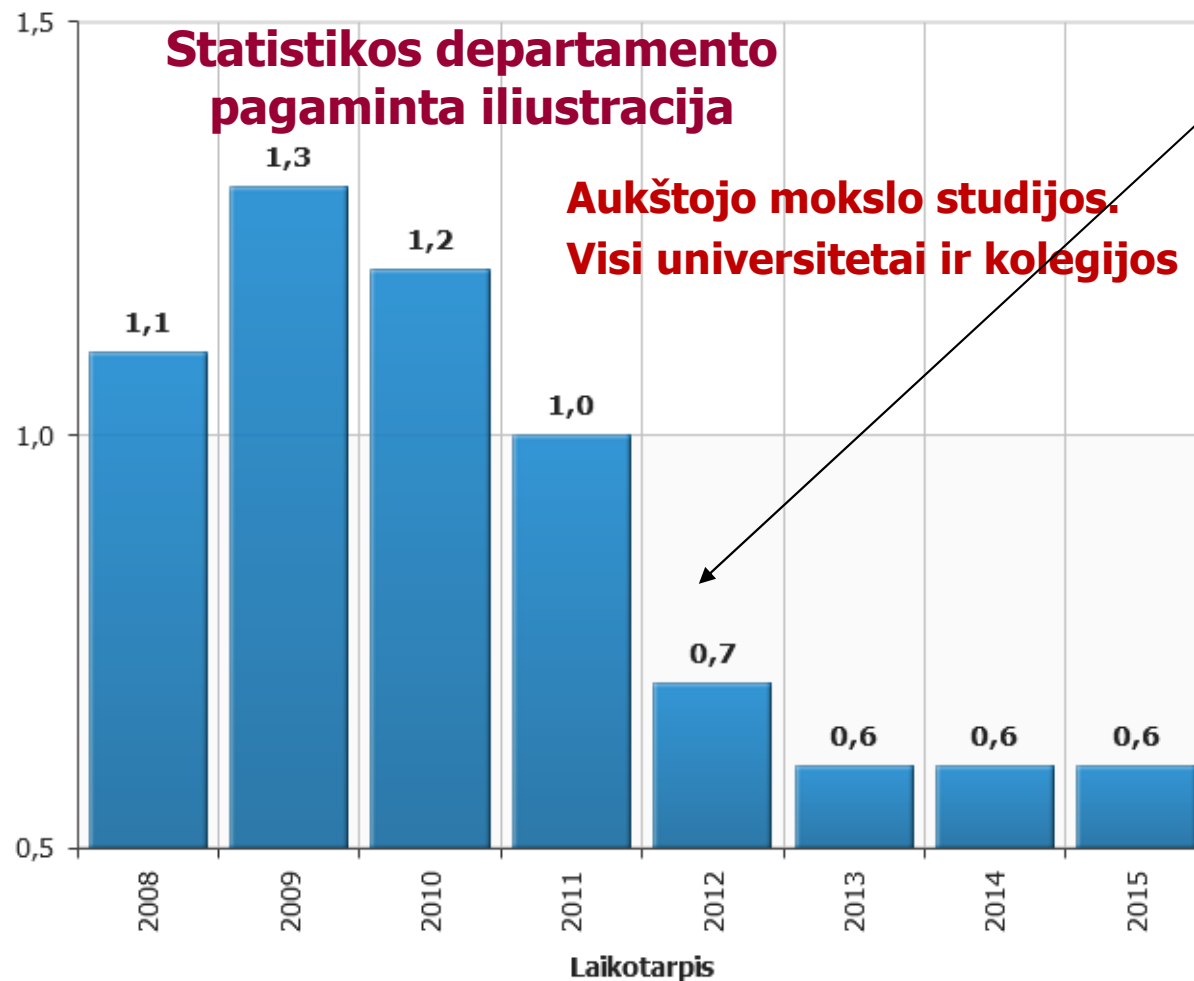
Turėjo būti – prof. A. Janulaičio ir kt. užtikrinimas prieš pradėdant 1998 m. „reformas“.

Mokslo finansavimas didinamas tik vieninteliu atveju – kai dėstytojų ir mokslininkų atlyginimai pasidaro nepadoriai maži.

Ir nebuvo jokių išimčių...

Mokslas valstybei nerūpi

Valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos
švietimui, palyginti su BVP

Valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos
švietimui, palyginti su BVP [proc.] Aukštojo mokslo
studijos

II A. Kubiliaus vyriausybės smūgis

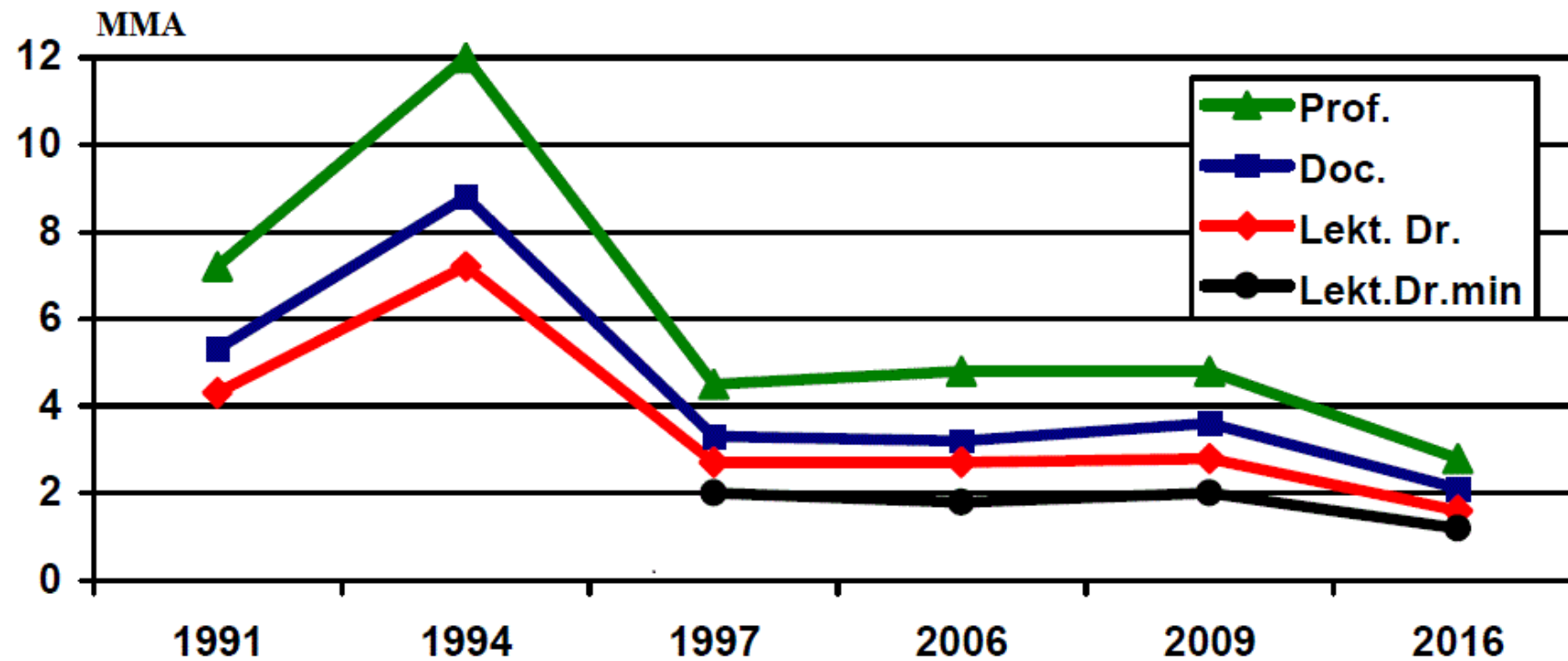
Buvusi ŠMM ministrė
2017 m.:

"Lietuvoje per
pastaruosius
penkerius metus
studentų
skaičius sumažėjo 32
proc., akademinio
personalo išaugo 4
proc., o valdžios
išlaidos aukštajam
mokslui išaugo 33
procentais – tai rodo,
kad

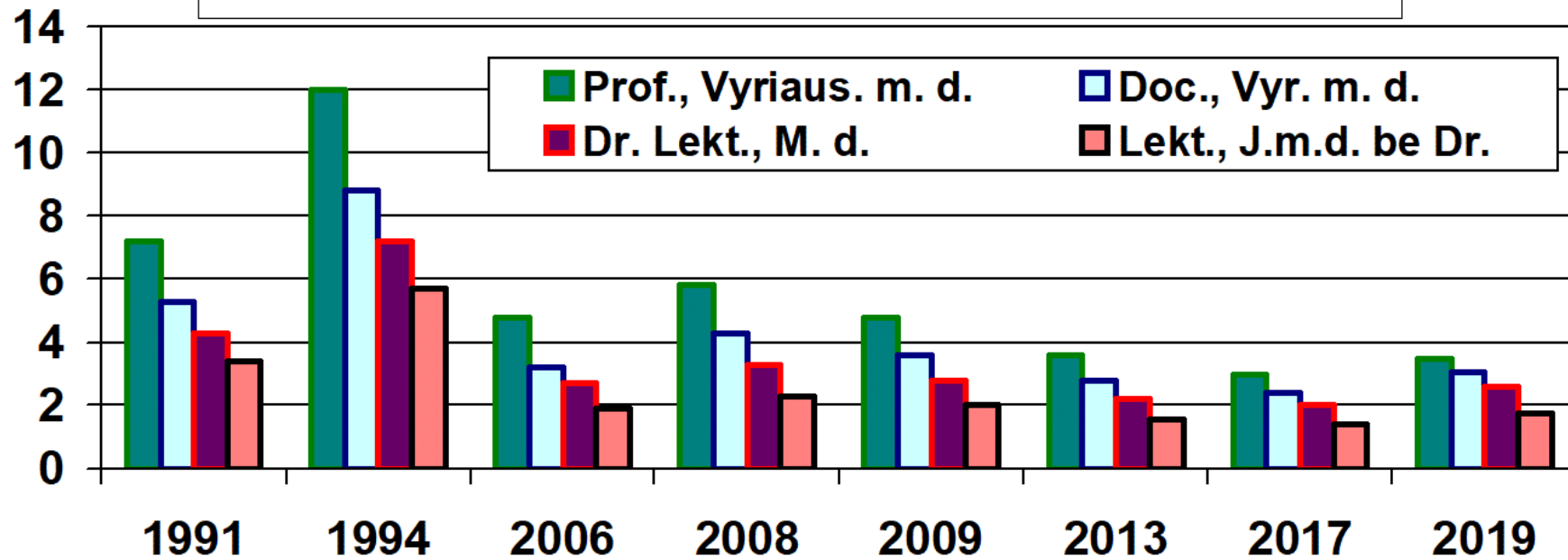
sistema neveikia
efektyviai."

<http://www.delfi.lt>

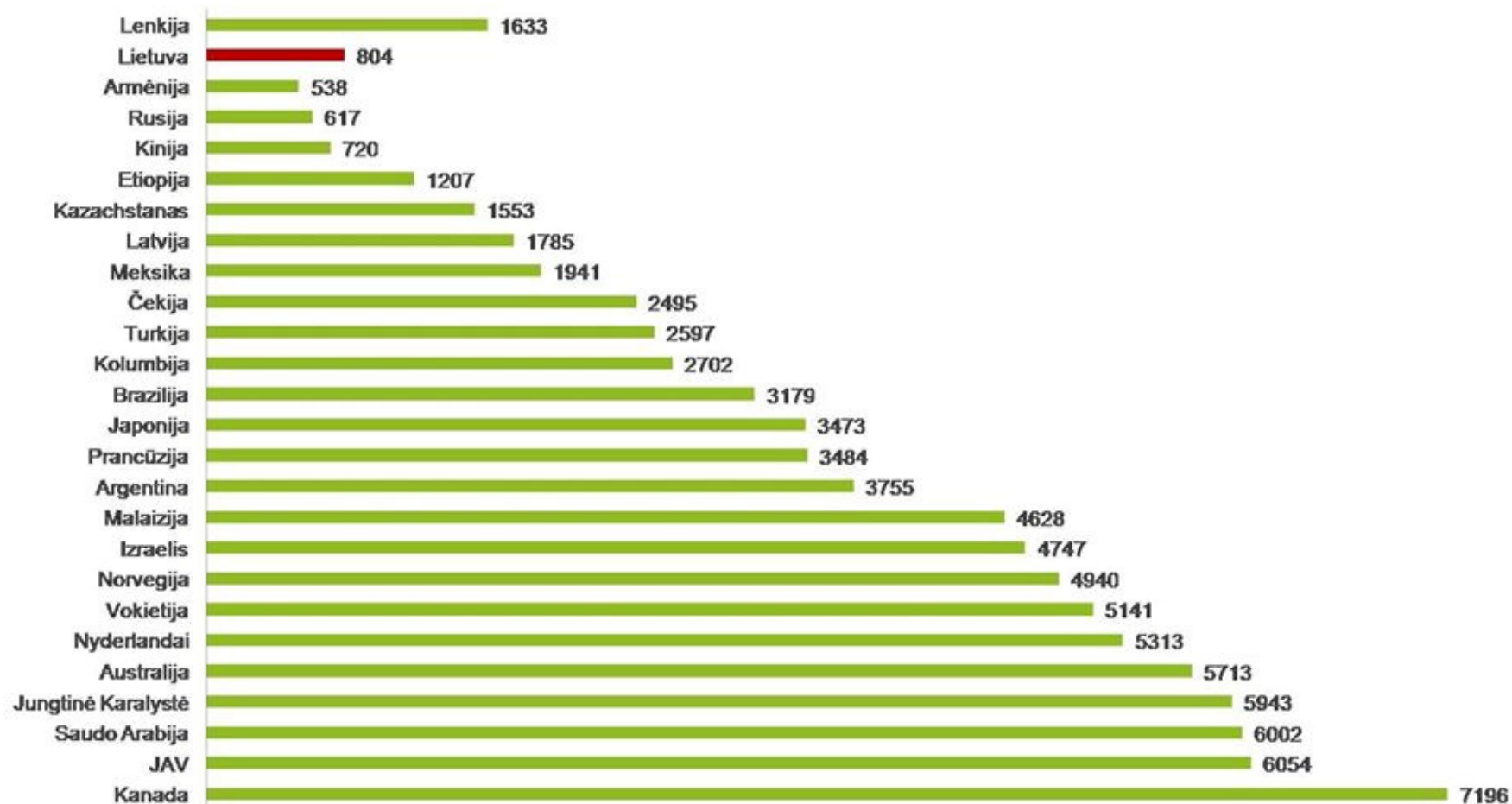
Vienas iš rezultatų – dėstytojų ir mokslininkų atlyginimai minimaliais mėnesiniais atlyginimais:

Mokslininkų ir dėstytojų atlyginimai. Minimaliomis mėnesio algomis

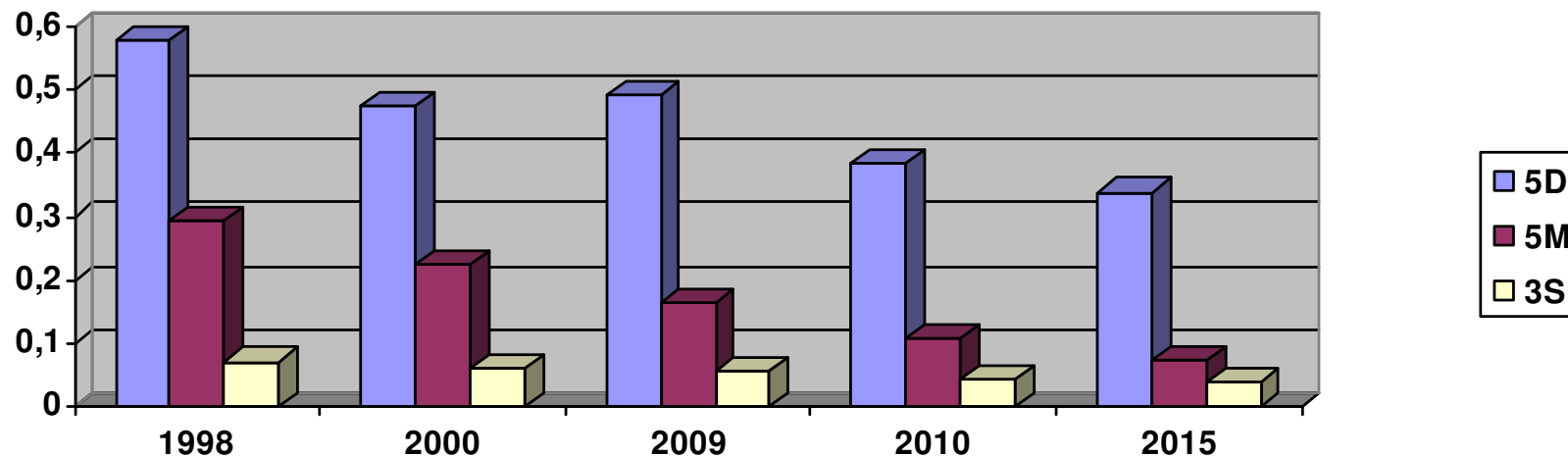

Vidutinis dėstytojo atlyginimas, \$

***VDU rektorius Juozas Augutis,
15 min.lt, 2019 lapkričio 6d.***

***Seimo narys Mindaugas Puidokas,
Delfi, 2019 m. lapkričio 12 d.***

Universitetų biudžetinio finansavimo mažinimas, proc. nuo BVP.

5 didieji universitetai 5D – VU+KTU+LSMU+VGTU+VDU

5 mažieji universitetai 5M – KU+LEU+ASU+MRU+ŠU

3 specializuotieji universitetai 3S – VDA+LMTA+LSU

KTU rektorius P. Baršauskas:

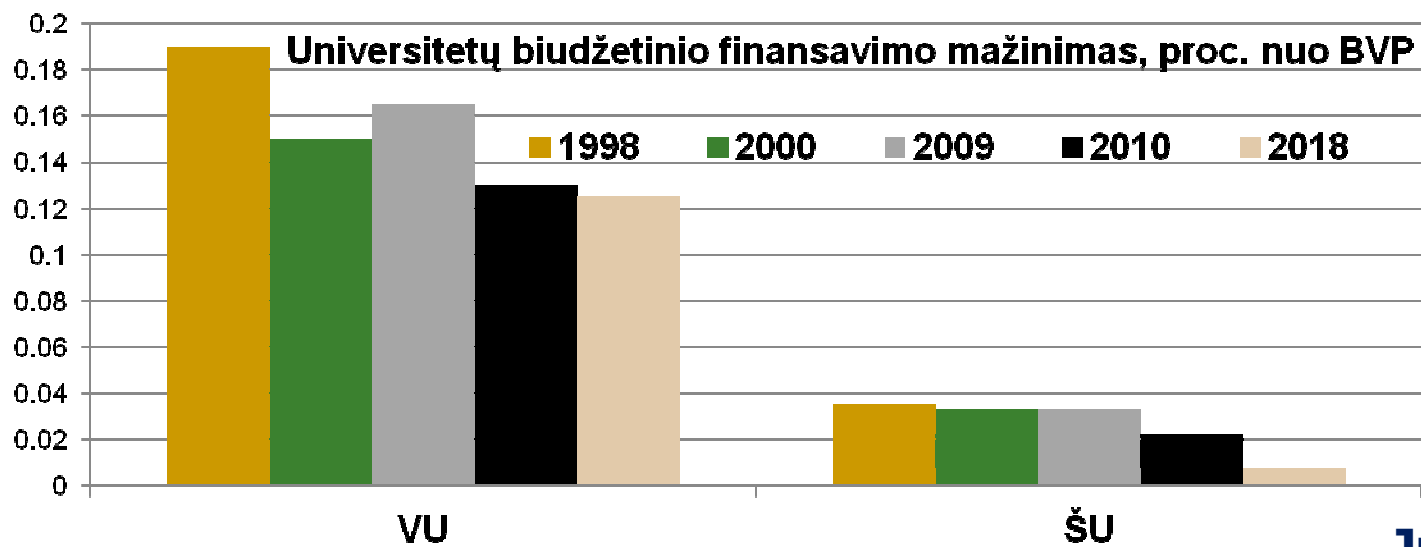
“Lietuva aukštajam mokslui skiria pakankamai didelę savo bendrojo vidaus produkto dalį, net viršijamas ES vidurkis.”

Tai kodėl dėstytojų ir mokslininkų atlyginimai 3 kartus mažesni negu Estijoje? Nors krūviai irgi 3 kartus didesni...

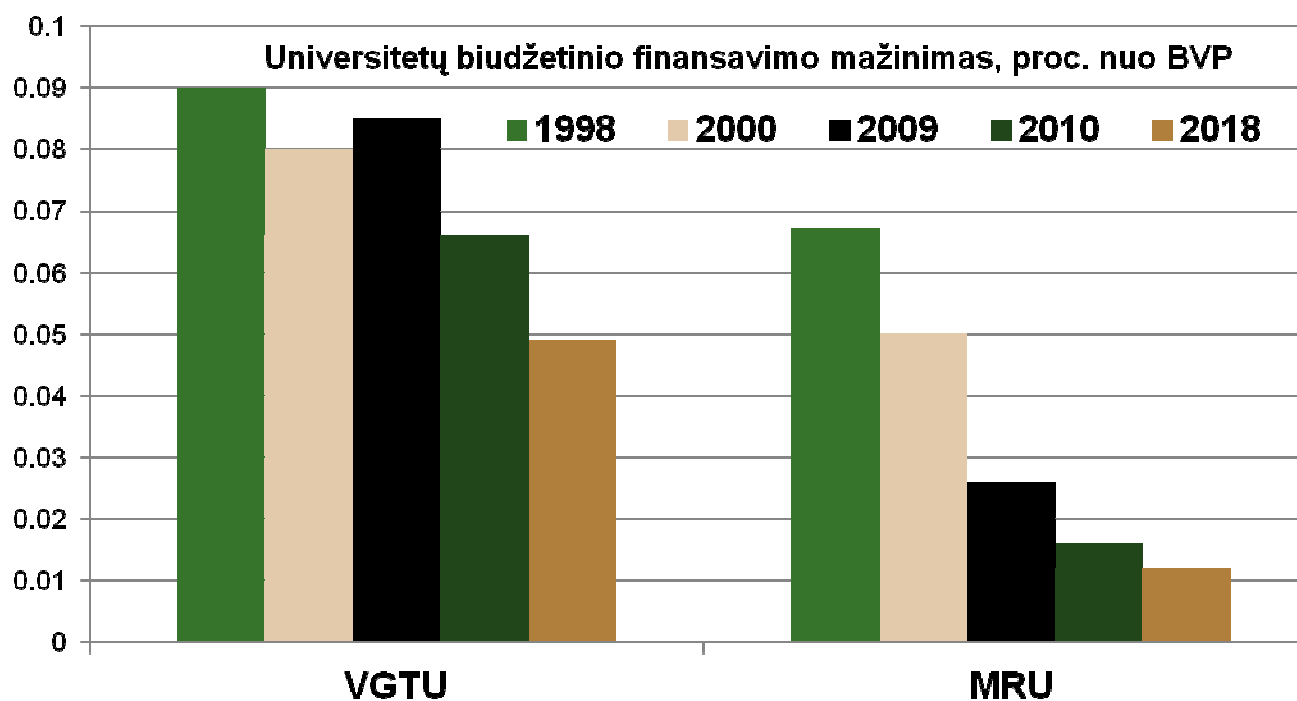
Universitetų finansavimo mažinimas, proc. nuo BVP

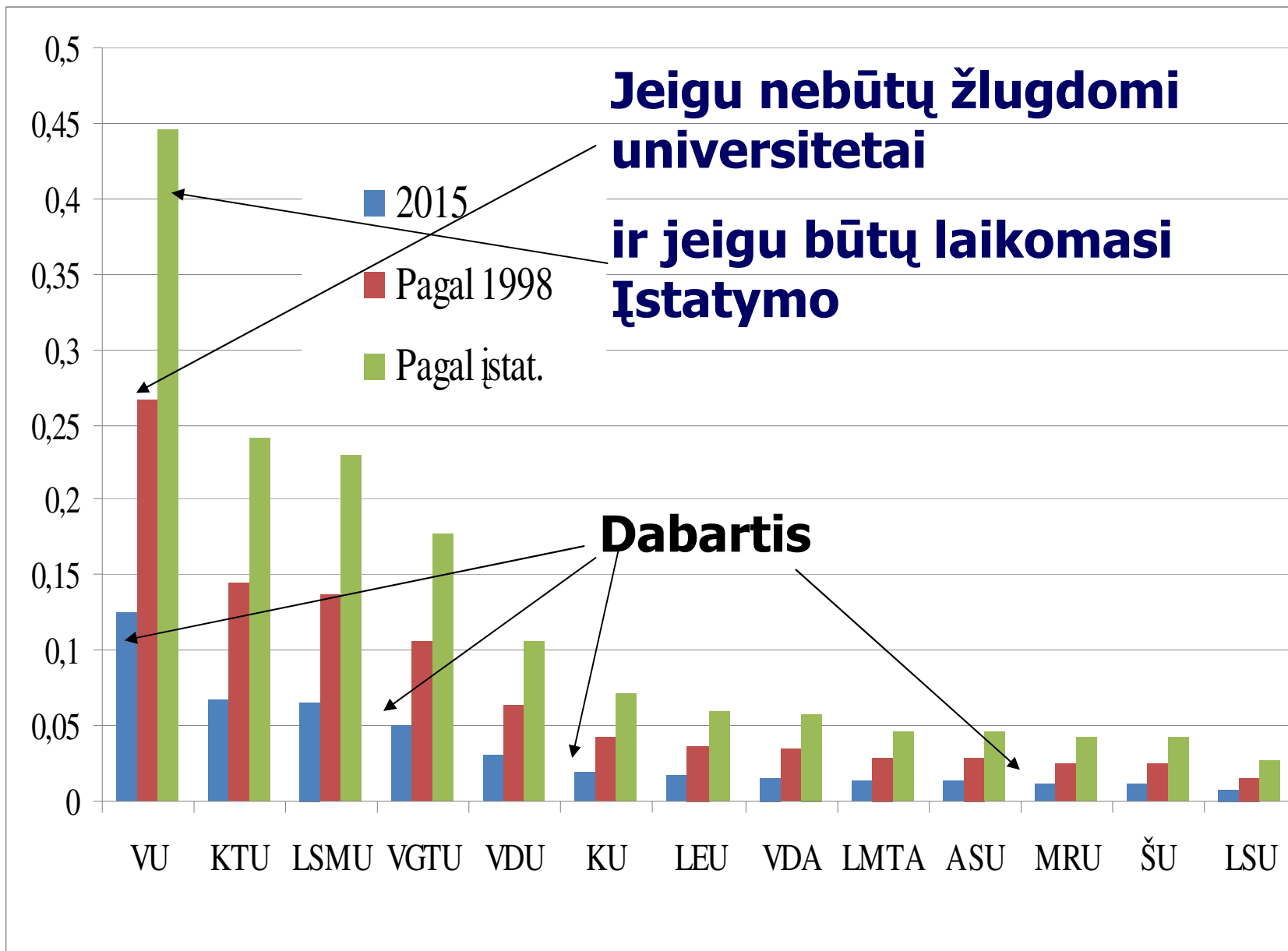
	1998	2000	2009	2010	2015	Sumažinta kartais
VU	0,19	0,15	0,165	0,13	0,126	1,5
KTU	0,14	0,12	0,116	0,087	0,068	2,1
LSMU	0,11	0,09	0,09	0,071	0,065	1,7
VGTU	0,09	0,08	0,085	0,066	0,05	1,8
VDU	0,048	0,036	0,038	0,03	0,03	1,6
KU	0,06	0,04	0,033	0,024	0,02	3
LEU	0,07	0,053	0,037	0,023	0,017	4
VDA	0,024	0,02	0,021	0,018	0,016	1,5
LMTA	0,031	0,025	0,021	0,017	0,013	2,4
ASU	0,062	0,05	0,034	0,023	0,013	4,8
MRU	0,067	0,05	0,026	0,016	0,012	5,6
ŠU	0,035	0,033	0,033	0,022	0,012	2,9
LSU	0,016	0,014	0,013	0,0085	0,0076	2,1
Suma	0,943	0,761	0,712	0,5355	0,4496	Vidurk. 2,1

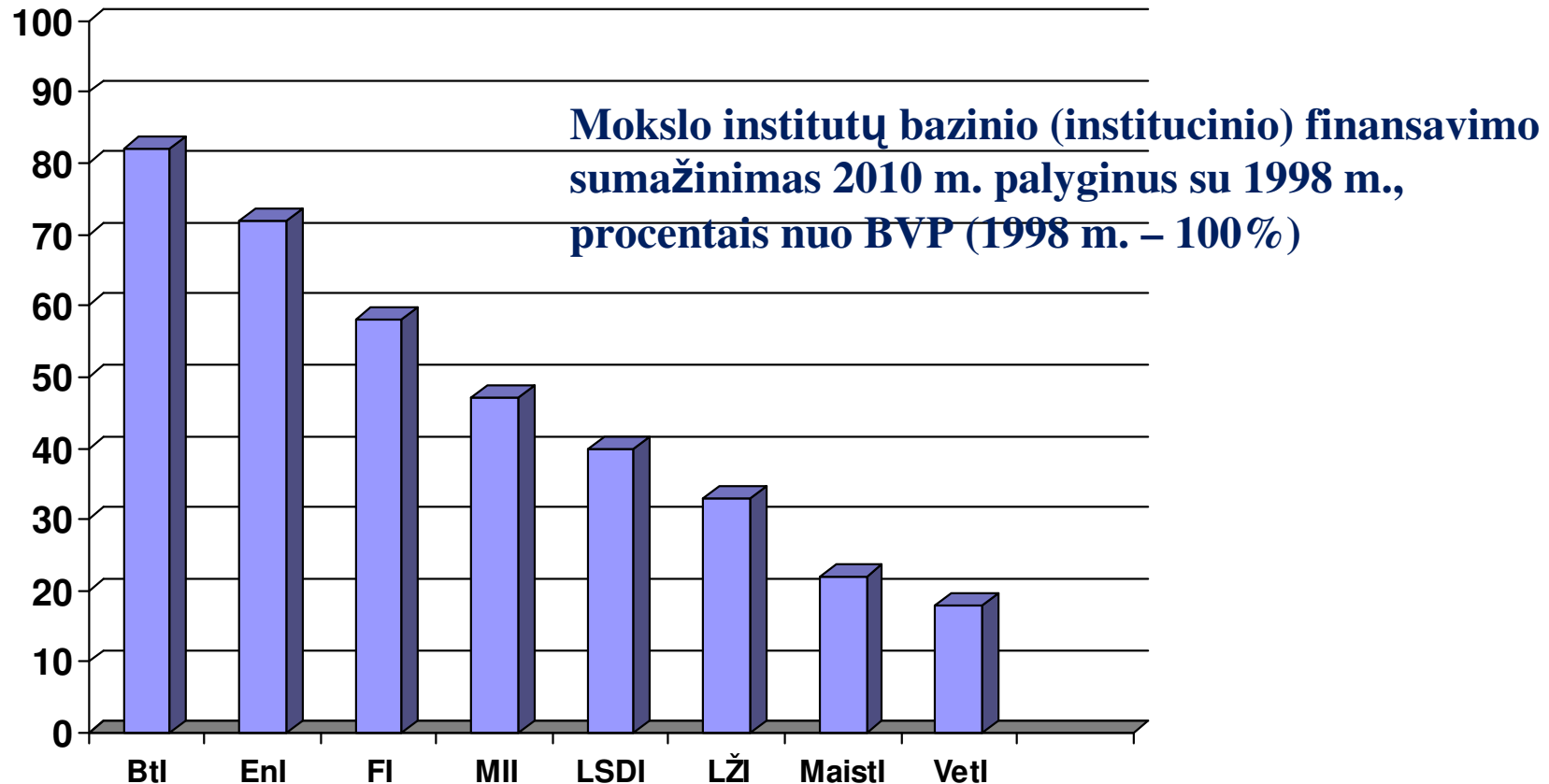

Jungiami universitetai

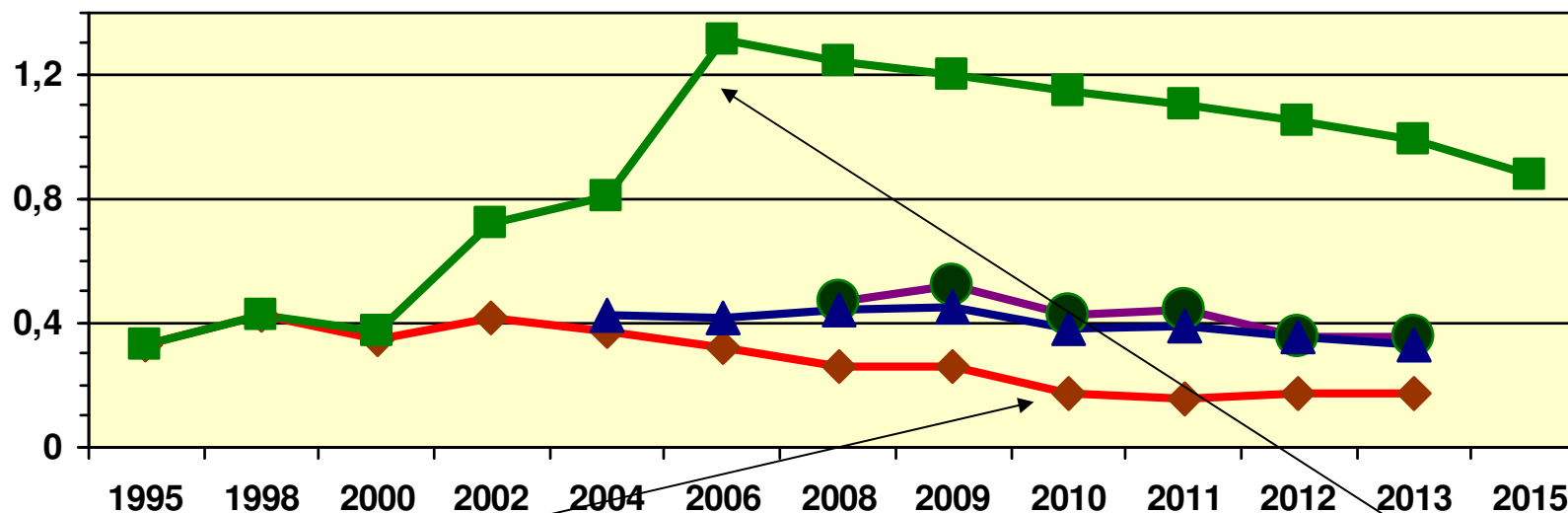

**Mokslo institutų bazinio (institucinio) finansavimo mažinimas
nuo 1998 m. iki 2010 m. (Nuo 1,2 iki 5,5 karto, procentais nuo BVP)**

BtI – Biotechnologijos; **EnI** – Energetikos; **FI** – Fizikos, Lietuvių kalbos, Teorinės fizikos ir astronomijos, Lietuvių literatūros ir tautosakos; **MII** – Matematikos ir informatikos, Biochemijos, Ekologijos, Lietuvos istorijos; **LSDI** – Lietuvos sodininkystės ir daržininkystės, Lietuvos miškų, Puslaidininkių fizikos, Termoizoliacijos, Chemijos; **LŽI** – Lietuvos žemdirbystės, Architektūros ir statybos, Botanikos; **MaistI** – Maisto, Gyvulininkystės; **VetI** – Veterinarijos institutas.

Biudžetinis MTEP finansavimas

**II A. Kubiliaus
vyriausybės
smūgis**

—◆— Biudžeto lėšos

—●— "Pagražintos" biudžeto lėšos

—▲— Valdžios lėšos

—■— ES 2000 m. rekomendacijos Lietuvai

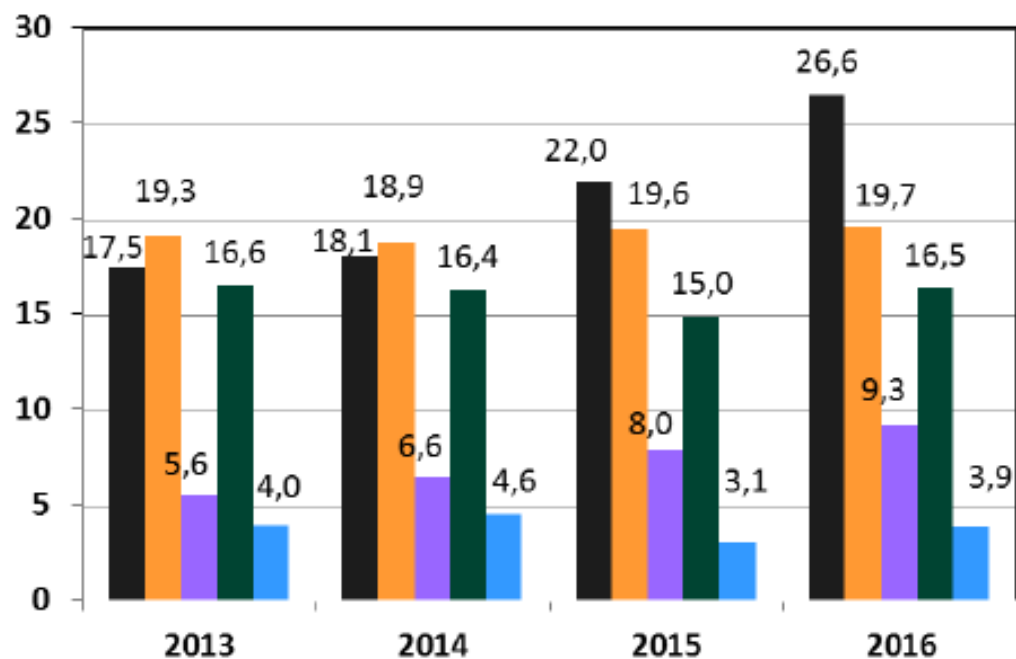
**MSD ir A. Žalys
privalėjo įgyvendinti
šias rekomendacijas**

Lietuvoje beveik nefinansuojami moksliniai tyrimai.

Tartų universiteto biudžetas beveik lygus

visų Lietuvos universitetų biudžetiniam finansavimui

Valstybės biudžeto asignavimai moksliniams tyrimams pagal programas (pobūdį), mln. Eur

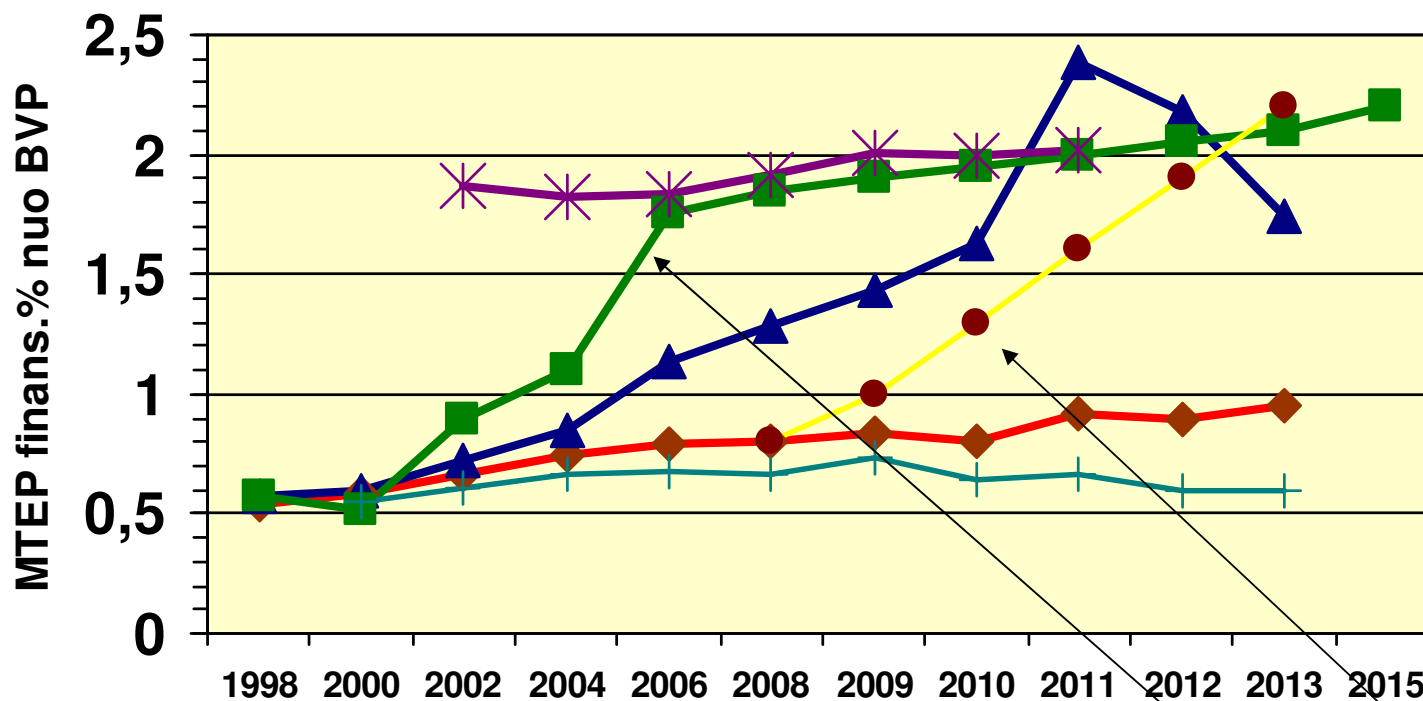
**Iš viso apie
0,2 proc. BVP**

- MTEP bazinis finansavimas
- Ilgalaikių institucinių MTEP programų finansavimas
- Dalis ūkiui ir administravimui skiriamų lėšų, priskirtinų MTEP
- MTEP programinis konkursinis finansavimas (LMT)
- MTEP programinis konkursinis finansavimas (MITA)

Pastaba: čia ir kitose skaidrėse 2016 m. reiškia numatomą finansavimą

Pilnas MTEP finansavimas

- ◆ Lietuva
- ▲ Estija
- ES 2000 m. rekomendacijos Lietuvai
- * ES vidurkis
- Lietuvos strategija 2007-2013
- + Lietuva be užsienio lėšų

**MSD ir A. Žalys
privalėjo įgyvendinti
šias strategijas**

Kaip pavyko taip sužlugdyti Lietuvos mokslą, studijas (aukštąjį mokslą), švietimą ir valstybės socialinį bei intelektualinį potencialą

Premjero **G. Vagnoriaus** protokoliniiais potvarkiais 1997 m. susikūrus Mokslo sistemos ekspertų (pirmininkas prof. **A. Janulaitis**), Mokslo ir studijų reformos ekspertų (grupės vadovas prof. **R. Sližys**) grupėms bei 2001 m. **R. Pakso** vyriausybės (ŠMM ministras **A. Monkevičius**) sudarytai prof. **V. Daujočio** vadovaujamai didžiajai reformų grupei bei kitoms institucijų vertinimų grupėms protokoliniiais potvarkiais buvo **stabdomi įstatymų, vyriausybės nutarimų, nuostatų veikimas.**

Moksle ir studijose vis **mažėjo mokslininkų, tame tarpe ir LMT, įtaka, o didėjo nepakeičiamojo Mokslo ir studijų departamento direktoriaus A. Žalio ir jo pasirenkamųjų „reformatorių“ veikimas.**

Po diskusijos, ėjusios per penkis *Mokslo Lietuvos* laikraščio numerius, padaroma kategoriška išvada: **“Tvarką padarys valdininkai. Štai ir visa išmintis”** (prof. **A. Janulaitis**, *Mokslo Lietuva*, 1999 m. Nr.16).

Valdininkai tvarką daro iki šiol, **sumažindami mokslo ir studijų institucijų ir visų mokslininkų įtaka** ne tik tvarkant mokslo reikalus, bet ir Valstybėje.

Minkštųjų galių volas pervažiavo Lietuvos mokslą ir studijas, mokslininkų ir dėstytojų pilietinę bendruomenę.

Jiems atsitiesti prireiks ne vieno dešimtmečio.

Lietuvos mokslo taryba (LMT)

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOJI TARYBA NUTARIMAS
DĖL LIETUVOS MOKSLO TARYBOS NUOSTATŲ PATVIRTINIMO
1991 m. liepos 9 d. Nr. I-1539

LMT nariai renkami

LMT pirmininkas prof. Rimantas Petras Sližys, 1991.12 – 1993.12

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS NUTARIMAS
DĖL LIETUVOS MOKSLO TARYBOS NUOSTATŲ PATVIRTINIMO
1993 m. spalio 19 d. Nr. I-284 (Papildymas dėl LMT rinkimo)

LMT pirmininkas prof. Leonas Kadžiulis, 1994-1999

SEIMAS NUTARIMAS
1999 m. sausio 12 d. Nr. VIII-1022

LMT nariai renkami

27. Pirmajam atnaujintos sudėties Tarybos posėdžiui pirmininkauja (kol bus išrinktas Tarybos pirmininkas) Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkas. Posėdyje iš mokslininkų rinktų Tarybos narių slaptu balsavimu išrenkamas Tarybos pirmininkas.

LMT pirmininkas prof. Kęstutis Makariūnas, 1999-2003

SEIMAS NUTARIMAS

2003 m. balandžio 17 d. Nr. IX-1515

Universitetų senatai ir mokslo institutų tarybos atrenka Tarybos ekspertus, kurie renka Tarybos narius.

Po vieną Tarybos narį Švietimo ir mokslo ministerijai pasiūlo Lietuvos mokslų akademija, Lietuvos universitetų rektorių konferencija, Lietuvos mokslo institutų direktorių konferencija, Lietuvos kolegijų direktorių konferencija, Lietuvos mokslininkų sąjunga, Lietuvos studentų sąjunga, Lietuvos studentų atstovybių sąjunga, Lietuvos mokslo ir studijų institucijų senatų (tarybų) pirmininkų konferencija, Lietuvos jaunųjų mokslininkų sąjunga, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos žemės ūkio rūmai.

22. **Švietimo ir mokslo ministerija**, gavusi Tarybos išrinktų kandidatų į Tarybos narius sąrašą ir 21 punkte išvardytų institucijų ir organizacijų pasiūlymus, **papildo Tarybos narių kandidatų sąrašą savo pasiūlytais kandidatais** ir pateikia Vyriausybei svarstyti visą Lietuvos mokslo **tarybos sudėtį**, taip pat **jos pirmininko ir pavaduotojo kandidatūras**, aptartas su Tarybos nariais.

LMT pirmininku paskirtas prof. Eugenijus Butkus (2003-2013) –

LMT ir Lietuvos mokslo ir studijų intensyvus žlugdymas

SEIMAS NUTARIMAS

2007 m. gruodžio 13 d. Nr. X-1378

SEIMO PIRMININKAS VIKTORAS MUNTIANAS

9. Tarybą sudaro Vyriausybės teikimu Seimo patvirtinti 29 nariai.

12. Tarybos pirmininko, mokslinio sekretoriaus ir pirmininko pavaduotojų – komitetų pirmininkų kandidatūras, konsultuodamasis su mokslo organizacijomis ir asociacijomis,

parenka švietimo ir mokslo ministras. Ministro teikimu Ministras Pirmininkas sudaro dvi mokslininkų grupes (toliau – atrankos grupės): vieną – Humanitarinių ir socialinių mokslų komiteto nariams pasiūlyti, kitą – Gamtos ir technikos mokslų komiteto nariams pasiūlyti. **Kiekvienoje atrankos grupėje yra trys nariai ir švietimo ir mokslo ministro pasiūlytas atitinkamo komiteto pirmininkas. Jis vadovauja atrankos grupei.**

Nebelieka LMT, kaip mokslo ir studijų atstovo.

LMT pirmininkas prof. Eugenijus Butkus, 2003-2013

SEIMAS NUTARIMAS

2009 m. gruodžio 22 d. Nr. XI-625 (Nauji nuostatai)

SEIMO PIRMININKĖ **IRENA DEGUTIENĖ**

Lietuvos mokslininkų pilietinė bendruomenė pribaigta galutinai.

2011 m. gruodžio 15 d. Nr. XI-1814 (Valdyba, Mokslo fondas)

2013 m. sausio 17 d. Nr. XII-179 (Papildymas)

2013 m. birželio 27 d. Nr. XII-440

LMT pirmininkas Dainius Haroldas PAUŽA, 2013-3018

2017 m. birželio 22 d. Nr. XIII-499 (Nauji nuostatai)

Seimo Pirmininkas **Viktoras Pranckietis**

2019 m. lapkričio 19 d. Nr. XIII-2535 ...dėl pirmininko pakeitimo...

Patvirtinti Lietuvos mokslo tarybos pirmininku Romą Baroną, Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto Informatikos instituto profesorių.

Iki 2023 m. birželio 30 d.

Šiokia tokia viltis

Valstybės kontrolierius Arūnas Dulkys

...griauname žmonių gyvenimą

**... "švietimo sistemoje susikaupusios bėdos
išaugo iki
nacionalinio saugumo ir gynybos problemų",**

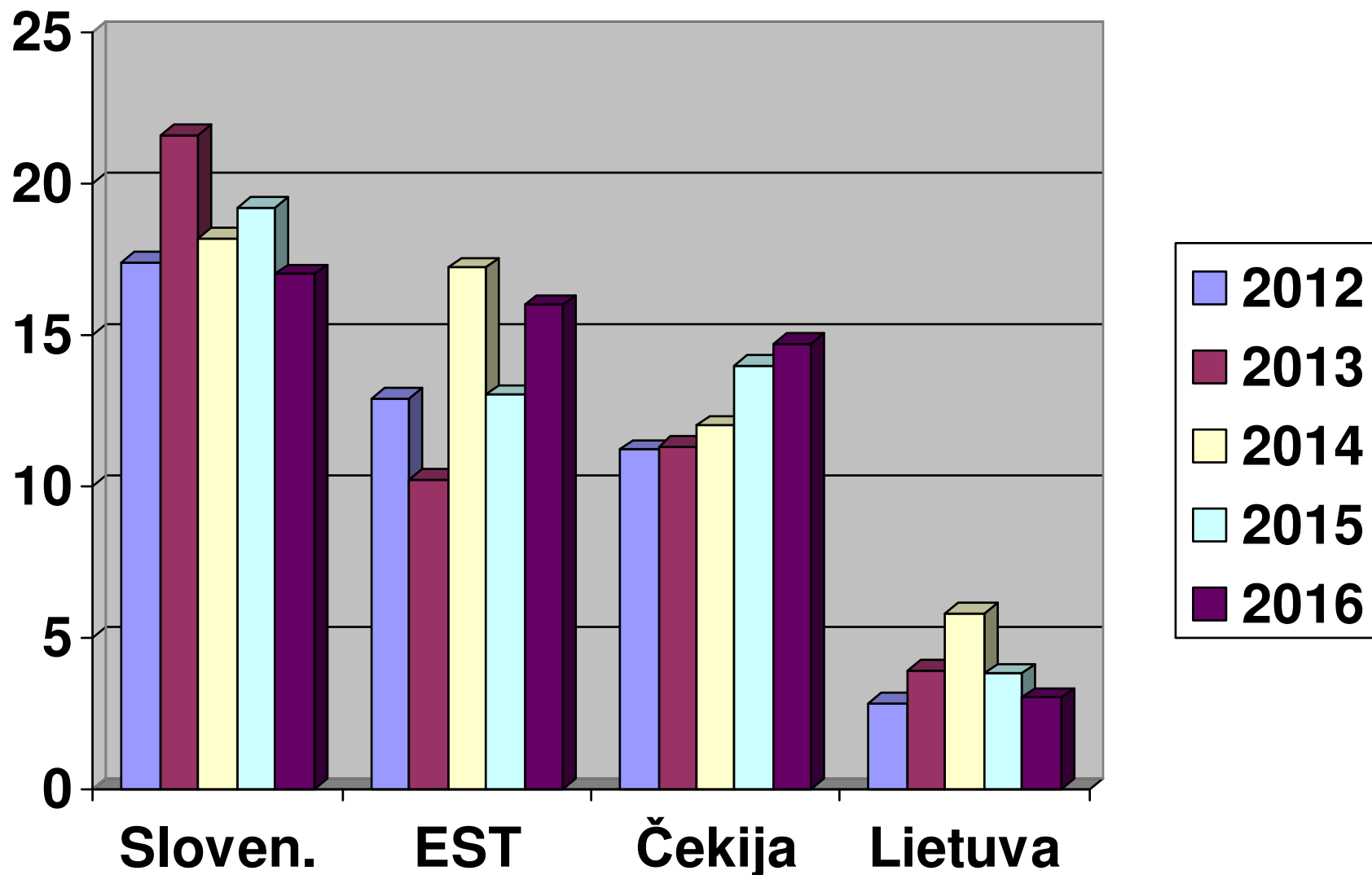
2019 m. gruodžio 11 d. 13:39 <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/dulkys-apie-svietimo-situacija-lietuvoje-griauname-zmoniu-gyvenima.d?id=83016591>

**Tai galėjo pasiekti tik organizuotos jėgos.
Veikiančios savanaudiškai,
prieš valstybės interesus.**

Mokslo produkcija aukščiausio prestižo tarptautiniuose žurnaluose.

Nature index WFC koeficientas milijonui gyventojų

Išvados ???
